Yeddi durna qanadında...

orta çağ Dərbənd şairlərindən...

Məşhur Dərbəndi
(XV əsr)

***

Xumar-xumar al yanağın üstündən
Nə dolanır bu diyara gözlərin.
Sürmələnib süzgün-süzgün baxanda
Salır məni alı-zarı gözlərin.

İraqda duransan, ey mahicamal,
Süzülür gözlərin, qaşları hilal;
Getməyir sinəmdən bu dağı-məlal,
Hərgah qılsa bir işarə gözlərin.

Qamətin çeşmimi giryan eylədi,
Həsrətin qəlbimi büryan eylədi,
Məcnun kimi dağı dövran eylədi,
Leyli kimi vara-vara gözlərin.

Məşhuram, qəddinin aşinasıyam,
Sən kimi bir yarın divanəsiyəm;
Şəmi rusxarının pərvanəsiyəm,
Nəzər qıla bir iqrara gözlərin.

Şikəstə Dərbəndi
(XV əsr)

Nə dedim

Durum dolanım başına,
Aşiqindən küsən dilbər.
Üzüm sürtüm buxağına,
Nə mən dinim, nə sən, dilbər.

Artırıbsan azarımı,
Nə xoş gördüm gövtarımı;
Aldın səbri-qərarımı –
Gecə yuxum kəsən dilbər.

Mina sözün zəbərcətdi,
Nə desən cana minnətdi;
Kimsələr yoxdu, fürsətdi,
Dur, gəl alım busən, dilbər.
Şikəstə bir sınıq neydi,
Fələk də qəddimi əydi;

Nə dedim xətrinə dəydi, –
Bu mən, dilbər, bu sən, dilbər.

Diləfruz Pəri
(XVII əsr)

İçində

Səhərdən seyrana vardım,
Yarı gördüm bağ içində.
Dərə-dərə dəstə bağlar
Qızılgül yarpaq içində.

Əzəldən budur dediyim,
Qənd ilə şəkər yediyim;
Mən olum, bir də sevdiyim,
Bir xəlvət otaq içində.

Diləfruzam, belə sandım,
Deme ki yardan usandım;
Camalın şövqünə yandım,
Qovulmuşam yağ içində.

Xəlil Dərbəndi
(XVIII əsr)

Könül dönməz

Ağalar, vəsil gözəldən
Mən dönərəm, könül dönməz.
Belə demişəm əzəldən;
Mən dönərəm, könül dönməz.

Bir ayıq etməz saqidən,
Əqlimi başdan dağıdan,
Dili dost, qəlbi yağıdan
Mən dönərəm, könül dönməz.

Qəlbimi əzib incidən,
Məni xalqa gülünc edən;
Ol üzü güllü qönçədən
Mən dönərəm, könül dönməz.

Könül dildara dövr edər,
Sızıldar yaram qövr edər;
Bunca kim, cana cövr edər, –
Mən dönərəm, könül dönməz.

Şikayətim vardır yardan,
Mənsur tək asıldın dardan;
Xəliləm, bivəfa yardan
Mən dönərəm, könül dönməz.

Zərnigar Dərbəndi
(XVIII əsr)

Dərbəndə gəl

Salam olsun sənə, ay işıq Valeh,
Hünərin var isə bu Dərbəndə gəl.
Ya aşiqliq adın götür üstündən,
Ya təbin i var isə bu Dərbəndə gəl.

Qırx doqquz aşıqı salmışam bəndə,
Ayağında zəncir, boynunda kündə;
Qırxına bir çörək ciradir gündə,
İştahan var isə bu Dərbəndə gəl.

Bir neçə sözüm var, yazmışam xəlvət,
Adətdir qonağa edərlər hörmət;
Adım Zərnigardır, Vətənim Dərbənd, –
Mənə sözün varsa bu Dərbəndə gəl.

Əhməd Dərbəndi
(XIX əsr)

Namərdin

Dinləyin ağalar, tərif eyləyim,
Heç yaza çıxmasın qışı namərdin.
Kor olsun gözləri, batsın oylağı,
Ala qarğa olsun quşu namərdin.

Ovcunun içində yeyər çörəyi,
Qapıdan çağırsan titrər ürəyi;
Qurusun meyvəsi, bağı, tənəyi,
Heç aşa dəyməsin dişi namərdin.

İstəməz yanında yarı, yoldaşı,
Heç gəlməz evinə qohum, qardaşı;

Nagah qonaq gəlsə salar tarmaşı,
Açılmaz qabağı-qaşı namərdin.

Canım qurban olsun mərd oğlu mərdə,
Mərifət dilində, kamalı sərdə;
Nagah bir qulluğun düşsə namərdə, –
Çal qabana dönər başı namərdin.

Axşam oldu, mola verər azanı,
Heç qaynamaz ocağında qazanı;
Qınamayın bu sözləri yazanı, –
Bundan beş-bətərdir işi namərdin.

Mən Əhmədəm, bildirirəm ellərə,
Namərd düşsün çalay vətən çöllərə;
Qazandığı nemət getsin yellərə,
Qalmasın daş üstə daşı namərdin.

Məhəmməd Tağı Qumru
(XIX əsr)

***

Ey dil, göz aç, keçib
ömrü cavan hanı?!
Bel bağlama cahana.
vəfayi-cahan hanı?!
Hər qərinə dolub boşalır.
karivan keçir.
Bu karivansaraya gələn
karivan hanı?!

Torpaq dolub o başlara ki
əyməzdi çərxə baş
Torpaqlar içrə onlardan
bir nişan hanı?!

Çox nazəninlər ağuşa
Alıb mar ilə mur.
Əza hanı, cəsəd hanı.
Cismlə can hanı?!

Çox şairlər gəlmiş-getmiş
dünyadan.
Bu bəzmi nəzm edən
Qumruyi-xoşzəban hanı?!

Süleyman Stalski
(1869-1937)

Dərbəndə şəhərinə

Bu dünyanın hər yerində
Bu şəhərin sorağı var.
Dağ boyda tarix kitabı, –
Dəniz boyda varağı var.

İşığdı bu, səhərdi bu,
Əcəb gözəl şəhərdi bu…
Başdan-başa bəhərdi bu
Hər addımda bir bağı var.

Dağ oxşayır, dəniz yeyir,
Su üstdə oda bənzəyir,
Bir az Bağdada bənzəyir, –
Qışlağı, həm yaylağı var.

Usta-usta, peşə-peşə
Küçələr çıxır yürüşə,
Pəncərələr büllur şüşə, –
Divar üstdə nur tağı var.

Həştərxandan, həm Kürədən,
Həm Axıtdan, həm Şuradan,
Baş açmır qonaq-qaradan, –
Məclisi var, yığnağı var.

Şair Süleymandı adım,
Əyilmədim, burulmadım,
Ürək-ürək, udum-udum
Vətən dadlı torpağım var.

Çevirəni: **R.Qusarçaylı**